

СТАНОВИЩЕ

за

дисертационния труд на Виолета Константинова Манолова,
докторант в катедра „Стара история, тракология и средновековна история”
при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”,

на тема

**„ЕЗИКОВИ И РЕЛИГИОЗНИ МАЛЦИНСТВА В ЮЖНА ИТАЛИЯ И СИЦИЛИЯ
ПОД ВЛАСТТА НА НОРМАНИ И ЩАУФЕНИ СР. XI – СР. XIII В.”**

от

доц. д-р Надежда Найденова Христова, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”,
Исторически факултет, катедра „Стара и средновековна история”,
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
по професионално направление 2.2. История и археология,
научна специалност Средновековна обща история

При обявяването на настоящия конкурс за присъждане на образователната и научна степен „доктор” са спазени наредбите на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за приложението на същия закон, както и на съответните правилници на СУ „Св. Климент Охридски”. Изборът на научно жури е извършен в срок, като са спазени всички процедури и изисквания на нормативните документи. Наличната документация е изготвена прецизно. Всичко това ми дава основание да приема, че конкурсът е напълно легитимен.

Кандидат по обявения конкурс е Виолета Константинова Манолова, докторант в катедра „Стара история, тракология и средновековна история” на Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”.

Представената от Виолета Манолова докторска дисертация представлява научно изследване върху актуална и интересна проблематика. Такава я прави фактът, че в общата медиевистика в България Централното Средиземноморие много рядко е било обект на проучване. Същевременно, макар и разработвана в чуждата историография, избраната от докторанта тема съвсем не е изчерпана, особено в някои отделни нейни аспекти. Така настоящата дисертация се вписва много добре в кръга от изследвания по темата.

Текстът на представената за защита дисертация е организиран във въведение, три глави, заключение, подробна и добре структурирана библиография на използваните източници и приложение, включващо разнообразни, карти, диаграми и изображения.

Основната цел, която докторант Манолова си е поставила в своята изследователска работа, е да очертае възможно най-обективно картината на сложната социална и езикова среда, в която съществували етническите и религиозни общности в Южна Италия и Сицилия на нормани и Щауфени, а също така да проследи динамиката на взаимоотношенията им в контекста на промените в политическото управление, настъпили в италианския Юг през периода от средата на XI до средата на XIII в., които докторантът приема за водещ фактор при формирането на специфичните за този регион властови структури, културни и религиозни институти и отношения, установили своеобразен мултикултурен модел. С оглед на постигането на така поставената цел в уводната част на дисертационния труд ясно и точно са формулирани шест конкретни задачи, като по този начин са определени основните насоки и акценти на изследователската работа. Решението на така набелязаните задачи логично води до обосноваването изводи, представени в заключителната част на дисертацията.

Във въведението ясно и точно са формулирани и обосновани тематичният обхват, целите и задачите на проучването. Представени са и използваните методи и подходи – удачно подбрани и умело приложени при работата с изворовия материал и при анализа на достиженията на други изследователи, проявили интерес към темата. Прецизно и аргументирано са уточнени хронологическите рамки и географските граници на процесите и събитията, върху които се съсредоточава изследването, като са открити акцентите с оглед на важността на поставените за решаване задачи. Направен е и аналитичен преглед на изворовата база и тематично е представена библиографската основа на дисертационния труд.

В първата глава (*Центърът на Средиземноморието – земя и хора на кръстопът IX–XI в.*) е изяснена обстановката в Южна Италия и Сицилия непосредствено преди норманското завоевание, проследено е установяването на норманите в този регион и постепенното им налагане като политически доминиращ фактор. Докторант Манолова

умело е очертала конфигурацията и взаимоотношенията между различните социални и етно-конфесионални групи в италианското общество през този исторически период на фона на сложната вътрешна и международна обстановка, белязана от разнопосочните интереси на външни сили като мюсюлманските владения в Северна Африка, Свещената Римска империя, градовете в Северна Италия, папството и Византия. В тази ситуация новите владетели на юга на Италия са принудени да прилагат често непонятни за останалата част на католическа Европа методи на управление в стремежа си да консолидират държавата си и да привлекат на своя страна разнородното по етнически състав, религиозна принадлежност и език население на региона. Така те на практика съдействат за съхраняването на една нетипична за епохата относително толерантна към езиковото и религиозно разнообразие среда, въпреки ясно очертаващата се тенденция към „латинизация“. Докторант Манолова умело е характеризирала основните групи население в изследвания регион на базата на основните им етнически, религиозни и езикови отлики, представяйки едно общество със сложни връзки и взаимоотношения, в което са принудени да съжителстват налагащите господството си „латинци“ (прииждащи християни от Запада с различен етнически произход), местни християни, обозначавани като „гърци“ поради езиковата и религиозната им ориентация към Византия и Източната църква, мюсюлмани (главно араби и бербери), арабизирани християни и евреи.

Във втората глава на дисертацията (*Сицилианското кралство – от периферия към център*) е проследен процесът на изграждане и утвърждаване на новия политически модел на държавност, наложен от династията Отвил, и е изяснена съдбата на отделните, вече представени етно-конфесионални и езикови общности, както и на наследените от миналото на региона традиции за съвместно съжителство в условията на все по-решителната реформаторска политика на норманските владетели за превръщането на Сицилианското кралство в стабилна държава от „латински“ тип. Авторката успешно е решила конкретните задачи, свързани с изясняването на проблемите в тази глава на дисертационния труд, като е анализирала управлението на отделните владетели от династията Отвил, откроявайки успехите им във вътрешната им политика

(включително и приносят им за културния разцвет) и в международните отношения и набелязвайки проблемите пред кралството, резултат от интересите и намесата на външни сили.

В третата глава на дисертацията си (*Щауфените и Сицилия*) докторант Манолова изяснява промените, настъпили в Южна Италия и Сицилия с идването на власт на Щауфените в лицето на Фридрих II. Умело е представена политиката на този забележителен владетел, който е изправен пред необходимостта да търси баланс между наследената от представителите на династията Отвил политика на централизация и консолидиране на кралството, новата външнополитическа ситуация, при която то вече активно участва в международните отношения в обшоевропейски и средиземноморски мащаб и наследената специфична мултикултурна традиция.

В заключението на дисертационния труд авторката изчерпателно и прецизно представя изводите, до които е достигнала, коментира изпълнението на поставените задачи, формулира приносните моменти на изследването и очертава възможни аспекти на бъдещи разработки по избраната от нея тематика.

В афтореферата пълно и точно са представени целите на дисертационния труд, неговата структура, основните изводи и приносните моменти.

Като безспорен принос на докторската дисертация на Виолета Манолова бих желала да посоча прилагането на оригинален концептуален подход при разработването на сложна проблематика, привлякла вниманието на редица изследователи – медиевисти, културни антрополози, езиковеди. Ще отбележа също и умелото извличане и анализиране на информация от често оскъдни и фрагментиран изворов материал.

Публикациите на докторанта по темата на дисертацията са посветени на съществени аспекти на проблематиката, изследвана в представения труд.

След всичко казано дотук смятам, че така предложеният текст напълно отговаря на изискванията за разработване на дисертационен труд и гласувам с „да“ за присъждането на научната и образователна степен „доктор“ на Виолета Константинова Манолова.

Дата: 08.05.2018 г.

Подпис:.....